

PROJECTPLAN WATERWET

Datum	9 september 2013
Nummer	RWS-2013/44386
Onderwerp	Projectplan Afsluitdijk: - Vispassage Den Oever - Zoutwaterafvoersysteem Den Oever - Zoutwaterafvoersysteem Kornwerderzand

De Minister van Infrastructuur en Milieu besluit, gelet op artikel 5.4, eerste lid, van de Waterwet, het onderhavige projectplan vast te stellen en uit te voeren in overeenstemming met het bepaalde in dit projectplan:

- Vispassage Den Oever
- Zoutwaterafvoersysteem Den Oever
- Zoutwaterafvoersysteem Kornwerderzand

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Ingevolge artikel 5.4, eerste lid van de Waterwet geschiedt de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk door of vanwege de beheerder overeenkomstig een daartoe door hem vast te stellen projectplan. Op grond van het tweede lid van artikel 5.4 dient het plan tenminste een beschrijving te bevatten van het betrokken werk en de wijze waarop het wordt uitgevoerd, alsmede een beschrijving van de te treffen voorzieningen, gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen van de uitvoering van het werk.

1.2 Maatregelen ten behoeve van vismigratie

De Afsluitdijk vormt een icoon voor de Nederlandse waterstaatgeschiedenis. In 1932 werd het laatste gat gesloten en sindsdien scheidt hij de Waddenzee en het IJsselmeer, verbindt hij de provincies Noord-Holland en Fryslân en beschermt het achterliggende land tegen wateroverlast en overstromingen.

De scheiding tussen IJsselmeer en de Waddenzee vormt echter ook een ecologische barrière, migratie van vissoorten is niet mogelijk. Vanuit de Europese Richtlijn, Kader Richtlijn Water (KRW) is het doel om de ecologie van de binnenwateren te herstellen en bevorderen. De taak die hieruit voortvloeit voor Rijkswaterstaat is de verbetering van de migratie van vissoorten tussen zoet en zout evenals een verbetering van de totale visstand in het IJsselmeer.

De projectdoelstelling is dan ook om vismigratie van de Waddenzee naar het IJsselmeer, en vice versa, mogelijk te maken.

1.3 Scope van dit projectplan

Dit projectplan ziet uitsluitend toe op:

- De vispassage bij Den Oever;
- Het zoutwaterafvoersysteem bij Den Oever;
- Het zoutwaterafvoersysteem bij Kornwerderzand.

Nabij de spuicomplexen in de Afsluitdijk is vanwege de aanwezige zoetwater lokstroom in de huidige situatie al een groot aanbod aan vissen. Voor deze vissen ontbreekt echter de mogelijkheid om de Afsluitdijk te passeren. In verband met de hoge stroomsnelheden en de optredende turbulentie is de passeerbaarheid van de spuisluis in de richting van het IJsselmeer beperkt. Onder de vissoorten die zich bij het spuicomplex aandienen bevinden zich zowel sterke als zwakke zwemmers. Op de overzichtstekening, opgenomen in bijlage 1, zijn de projectlocaties gepresenteerd.

Vispassage bij Den Oever

Om de intrek van de zwakke zwemmers (doelsoorten zijn glasaal, spiering en stekelbaars) naar het IJsselmeer mogelijk te maken is de aanleg van een vispassage voor zwakke zwemmers voorzien bij Den Oever. Vissen migreren tegen de stroom in en hiervoor is het nodig dat een lokstroom van zoetwater wordt genereerd om de vissen aan te lokken.

Vismigratie is ook van toepassing in de richting van het IJsselmeer naar de Waddenzee. In de huidige situatie is daar al in voorzien, door het spuien van water vanuit het IJsselmeer naar de Waddenzee. De aan te leggen vispassage maakt het migreren van IJsselmeer naar Waddenzee echter ook mogelijk.

Zoutwaterafvoersystemen bij Den Oever en Kornwerderzand

Om de passeerbaarheid van de sluiscomplexen van de Afsluitdijk verder te verbeteren wil Rijkswaterstaat visvriendelijk sluisbeheer toepassen door het tijdvenster te vergroten en de stroomsnelheden en turbulentie te verlagen. Doordat de sluisen vaker en langer worden geopend wordt de periode waarin van Waddenzee naar IJsselmeer kan worden gemigreerd vergroot. Met visvriendelijk sluisbeheer is het voor de sterke zwemmers mogelijk om de Afsluitdijk te passeren. Het toekomstige visvriendelijk sluisbeheer is voorzien vanaf 2015 en maakt geen onderdeel uit van de scope van dit projectplan. Het beschouwen van de effecten van visvriendelijk sluisbeheer behoren niet tot de scope van dit projectplan.

Bij de toekomstige aanpassing van het sluisbeheer zal echter zout water intreden in het IJsselmeer, dit is ongewenst omdat het IJsselmeerwater als zoetwaterbekken voor drinkwater en landbouw wordt gebruikt. Om te voorkomen dat het instromende zoute water zich binnen het IJsselmeer verspreidt, wordt voorzien in twee zoutwaterafvoersystemen, één bij Den Oever en één bij Kornwerderzand. Deze systemen moeten het zoute water afvoeren naar de Waddenzee dat zich in de aanwezige diepe putten aan de IJsselmeerzijde van de spuicomplexen verzameld.

1.3.1 Objecten

Ten behoeve van de vismigratie is het noodzakelijk enkele objecten te plaatsen bij en door de primaire waterkering. Hieronder worden de objecten beschreven. Op de overzichtstekening, opgenomen in bijlage 1, zijn de projectlocaties gepresenteerd.

Vispassage bij Den Oever

De vispassage is gelegen aan de westzijde van de schutsluis bij Den Oever. De werking van de vispassage is als volgt: door middel van een leiding door de waterkering, met aan de IJsselmeerzijde een bakconstructie, wordt een soort van communicerend vat gerealiseerd. Aan de IJsselmeerzijde wordt het waterpeil in de bak door middel van een pomp altijd hoger gehouden dan het peil op de Waddenzee. Dit geeft een constante stroom van zoet water richting de Waddenzee, waar de vissen tegenin zwemmen en zo richting het IJsselmeer migreren.

- Inzwemopening
In de voorhaven bij Den Oever aan de Waddenzee-zijde wordt een constructie geplaatst, tegen de primaire waterkering aan. Deze opening wordt zodanig gesitueerd, dat vissen hier gemakkelijk in kunnen zwemmen. Uit de opening stroomt continu water (de zogenaamde lokstroom), dat afkomstig is van het IJsselmeer. Vissen hebben de drang om tegen die lokstroom in te zwemmen en komen op die manier in de leiding terecht en uiteindelijk in het IJsselmeer.
- Uitzwembak
Aan de IJsselmeerzijde wordt een uitzwembak gemaakt, waar de vissen in terechtkomen uit de leiding. Deze bak is voorzien van een opening rond de bestaande waterbodem, zodat de vissen vrij het IJsselmeer in kunnen zwemmen. Het waterpeil in deze bak "communiceert" met het peil de Waddenzee. Omdat er continue water wordt ingelaten in de bak wordt een continue (lok)stroom onder vrij verval gecreëerd. Hiervoor is het nodig dat het waterpeil in de uitzwembak wordt opgepompt. Daarvoor wordt een pomp geïnstalleerd. De pomp wordt zodanig toegepast dat schade aan vis voorkomen wordt.
- Leiding
Tussen de inzwemopening en uitzwembak wordt een leiding gelegd, door de primaire waterkering heen. Deze leiding is aan beide uiteinden af te sluiten, zodat de functie van de kering niet in het geding komt. De vissen kunnen vrij door deze leiding zwemmen en in de uitzwembak terecht komen.

Zoutwaterafvoersystemen bij Den Oever en Kornwerderzand

De zoutwaterafvoersystemen bij Den Oever en Kornwerderzand zijn gelijk qua werking. De maatvoering van beide objecten wijkt vanwege de leidinglengte en benodigde capaciteit wel van elkaar af. De werking van het systeem is als volgt: zodra het waterpeil op de Waddenzee tot onder het peil van het IJsselmeer zakt, zal de waterdruk zorgen dat het water onder vrij verval vanuit het IJsselmeer naar de Waddenzee gaat stromen. Wanneer het peil op de Waddenzee stijgt tot boven het waterpeil van het IJsselmeer zal het systeem automatisch sluiten om zo water te 'keren'.

- **Instroomconstructie**
Op de bodem van het IJseimeer wordt een instroomconstructie geplaatst. Omdat zout water zwaarder is dan zoet water, zakt dit naar de diepe delen achter de spuicomplexen waar de instroomconstructie ligt. De inlaat krijgt een brede instroomopening waardoor de (in)stroomsnelheid laag blijft.
- **Uitstroomconstructie**
In de voorhaven wordt een constructie gemaakt, waar het zoute water uitstroomt (in de Waddenzee).
- **Leiding**
Vanuit de instroomconstructie wordt een leiding op/in de waterbodem gelegd en door de primaire waterkering naar de uitstroomconstructie. Op locaties waar de stroming (en belasting) laag is zal de leiding op de waterbodem liggen. Waar de belasting te groot is zal de leiding worden ingegraven.

In bijlage 2 is een schematische weergave van de (deel)objecten weergegeven.

1.4 Leeswijzer van dit projectplan

Voor de goedkeuring van een projectplan is het noodzakelijk, dat deze voldoet aan de doelstellingen van de Waterwet. Deze worden in hoofdstuk 2 nader beschouwd. Vervolgens worden de uitvoeringsaspecten van het project toegelicht in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 wordt vervolgens aangegeven hoe eventueel optredende negatieve effecten van het project worden gemitigeerd (voorkómen) of gecompenseerd.

2. TOETSING WATERWET

De Waterwet geeft in artikel 2.1 de doelstellingen van het waterbeheer aan. De doelstellingen zijn in het eerste lid van dit artikel genoemd en betreffen:

- a. voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met;
- b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en
- c. vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

2.1 Voorkoming en waar nodig beperking overstromingen, wateroverlast en waterschaarste

2.1.1 Stabiliteit waterkering

De Afsluitdijk is een primaire waterkering en heeft dus een belangrijke waterkerende functie, die ook tijdens en na de aanleg van deze werkzaamheden behouden moet worden. Ten behoeve van die functie zijn enkele randvoorwaarden en normen vastgesteld, waar de kering (en onderhavige objecten) aan moeten voldoen. Bij het ontwerp van de objecten zijn deze normen altijd het uitgangspunt, en daar wordt aan voldaan. De aanpassing aan het waterstaatswerk leiden dan ook niet tot een aanpassing van de stabiliteit.

Voor alle drie constructies is het noodzakelijk om een leiding door de primaire waterkering aan te leggen, daarmee wordt de normatieve toestand van de waterkering gewijzigd. De waterkerende functie van een constructie wordt deels door het grondlichaam en deels door de constructie vervuld. De kunstwerken zijn volgens de definitie van TAW Leidraad Kunstwerken [ref. 1] een bijzondere waterkerende constructietype II (zijnde constructie die in combinatie met een grondconstructie de waterkerende functie moet vervullen). Het ontwerp is aan de hand van de faalmechanismen opgesteld. Het schema van faalmechanismen dat wordt gevolgd is gelijk aan het VTV2006 [ref. 2]. Daarmee is het conform de VTV2006 als goed bevonden en voldoet het aan de normfrequentie van 1/10.000 jaar.

Verder kan worden gesteld dat buiten de aanleg van de leiding het grondlichaam niet nadellg wordt beïnvloed. De maatgevende hydraulische belastingen op de waterkering wordt niet vergroot. In de huidige staat is het toetsoordeel van de dijk voldoende voor de toetssporen microstabiliteit (STMI), macrostabiliteit binnenwaarts (STBI) en buitenwaarts (STBU). Omdat na aanleg van de constructies het grondlichaam in de oorspronkelijk staat wordt hersteld blijft het toetsoordeel ook na de werkzaamheden gehandhaafd. Derhalve zal de toetsing op faalmechanismen (conform Voorschrift Toetsen op Veiligheid primaire waterkering [ref. 2].) geen ander resultaat opleveren.

2.1.2 Wateroverlast en waterschaarste

De vispassage zorgt voor een continue stroming van zoet water naar de Waddenzee. De zoutwaterafvoersystemen zijn voorzien van een terugslagklep. Daarmee is het niet mogelijk dat zout water ongecontroleerd van de Waddenzee naar het IJsselmeer stroomt.

Bij een gemiddeld getij kan het zoutwaterafvoersysteem in Komwerderzand 60.000m³/week water afvoeren en in Den Oever 30.000m³/week. Bij het ontwerp van de systemen is de ontwerpcapaciteit met een factor 1,5 vermeerderd om ook wanneer er aanwas in de leiding komt nog voldoende afvoercapaciteit te behouden. De hoeveelheid water die in de toekomst met het visvriendelijk sluisbeheer wordt ingelaten kan daarmee met het zoutwaterafvoersysteem worden afgevoerd naar de Waddenzee.

De leiding van de zoutwaterafvoersystemen wordt in de ondiepe delen ingegraven. Daarmee wordt het doorstroomoppervlakte van de spuisluisen niet verkleind en heeft de constructie geen effect op de capaciteit van het spuien.

Morfologie

Morfologische aspecten zijn voornamelijk relevant bij de inlaatconstructies van de zoutwaterafvoersystemen. Bij de uitstroomconstructies van de zoutwaterafvoersystemen en de vispassage is immers al een taludbescherming van de waterkering aanwezig, bij de inlaatconstructie van de zoutwaterafvoersystemen is dat niet het geval.

Bij stroomsnelheden onder de 0,3 m/s kan worden gesteld dat erosie van de bodem niet plaatsvindt. Daarom worden de inlaatconstructies van de zoutwaterafvoersystemen dusdanig vormgegeven, dat de stroomsnelheden nooit hoger zullen worden dan 0,3 m/s. Ten behoeve van de plaatsvastheid zal de inlaat worden gefixeerd. Hierbij worden tevens ongewenste morfologische processen voorkomen.

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat door uitvoering van de werkzaamheden er geen aantasting plaatsvindt van de stabiliteit van de waterkering en dat tegen de werkzaamheden geen noemenswaardige bezwaren bestaan vanuit wateroverlast en waterschaarste.

2.2 Bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen

De uitstroomconstructies en de inzwemopening zijn gelegen in de Voorhaven van de schutsluisen, welke geen onderdeel uitmaken van het KRW oppervlaktewaterlichaam Waddenzee. De overige onderdelen zijn gesitueerd in het IJsselmeer. In de toetsing aan de Waterwet is daarom gekeken naar het KRW oppervlaktewaterlichaam IJsselmeer en niet de Waddenzee.

2.2.1 Chemische kwaliteit

In het Programma Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2010-2015 (BPRW) [ref. 3] staat het volgende vermeld over de chemische kwaliteit van het IJsselmeer:

“In het IJsselmeer overschrijdt de som-PAK benzo(g,h,i)peryleen en indeno(1,2,3-c,d)pyreen de norm in alle waterlichamen. Tot 2007 was niet

duidelijk of deze PAK probleemstoffen waren, doordat de norm onder de rapportagegrens lag. In 2008 is een verbeterde analysetechniek gebruikt en is duidelijk geworden dat deze stofgroep de norm overschrijdt. De aandachtstoffen voor het gehele watersysteem zijn vlamvertragers (PBDE's) en tributyltin (TBT; in water), omdat de norm onder de rapportagegrens ligt. Voor TBT zijn in deze waterlichamen geen zwevend stof gegevens bekend. In de komende jaren zal nader onderzoek moeten uitwijzen of er al dan niet sprake is van een knelpunt

Geen van de waterlichamen van het watersysteem IJsselmeer voldoet aan de GCT."

Conform het BPRW [ref. 3] mag er als gevolg van ingrepen geen achteruitgang van de chemische kwaliteit plaatsvinden. Het toetsingskader (bijlage 3 van het BPRW, herziening 2012) is doorlopen en nadere toetsing is niet benodigd. In het toetsingskader is opgenomen dat wel toetsing moet plaatsvinden wanneer voor het initiatief een vergunningplicht bestaat op grond van de Waterwet. Voor lozingen is dit het geval. De toetsing aan de betreffende beleidsregel zal dan ook worden uitgevoerd ten behoeve van de vergunningaanvragen.

Op basis van de nu bekende gegevens kan met zekerheid worden gezegd, dat er geen achteruitgang zal plaatsvinden van de normatieve toestand van beide oppervlaktewaterlichamen (IJsselmeer en Waddenzee). De redenen hiervoor zijn:

- De lozing vanuit de vispassage vindt plaats bij een schutsluis, waar regelmatig wordt geschut. Hier komt al regelmatig zoetwater van het IJsselmeer in het zoutwater van de Waddenzee. De lozing bij de vispassage is daarmee vergelijkbaar. De omvang van de lozing is in verhouding met de spuicapaciteit van de sluisen laag;
- Daarnaast wordt bij de lozing van de zoutwaterafvoersystemen zout water (in feite afkomstig van de Waddenzee) geloosd in de Waddenzee. Het is onvermijdbaar dat bij deze stroom ook zoetwater uit het IJsselmeer meekomt. Een dergelijke lozing vindt momenteel ook plaats via de spuisluizen.

2.2.2 Ecologische kwaliteit

De ingrepen waarvoor dit projectplan wordt aangevraagd, zijn opgenomen in bijlage 13 van het BPRW en worden daarmee aangemerkt als KRW-maatregel voor de ecologie [ref. 3]. In tabel B13.5 van deze bijlage zijn de projecten opgenomen.

De vispassage is met naam genoemd, onder SGBP-code IN15, als "aanleg 2 vispassages in Afsluitdijk". De zoutwaterafvoersystemen zijn onderdeel van het "visvriendelijk sluisbeheer Afsluitdijk". De uitvoering van de ingrepen dienen ter verbetering van de ecologische kwaliteit van het watersysteem, en dragen bij aan het behalen van het Goed Ecologisch Potentieel (GEP) van het IJsselmeer.

De ingrepen waar dit projectplan voor wordt aangevraagd betreffen KRW-maatregelen en hoeven daarmee niet getoetst te worden aan de KRW-doelstellingen. Het toetsingskader (bijlage 3 van het BPRW, herziening 2012) is doorlopen en daaruit volgt dat een nadere toetsing niet benodigd is omdat het louter een positieve uitwerking heeft op de KRW doelstellingen van de Waddenzee en het IJsselmeer.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande voldoet de ingreep aan de chemische en biologische kwaliteit van het watersysteem.

2.3 Vervulling van de maatschappelijke functies van het watersysteem

Het IJsselmeer wordt beschouwd als: 'sterk veranderde situatie', watertype M21 (grote diepe gebufferde meren) [ref. 4]. Hiervoor zijn de volgende maatschappelijke functies vastgesteld

- scheepvaart;
- afvoer van water;
- recreatie/zwemwater.

Naast deze formele functies zijn ook natuur, visserij en drinkwater belangrijke functies van het oppervlaktewaterlichaam. Hieronder worden de effecten op deze functies beschreven.

Het thema 'bodem' is nader beschouwd, maar blijkt niet relevant te zijn voor deze ingreep. De ingrepen vinden plaats in de (water)bodem maar leiden niet tot veranderingen omdat de geleidedammen en de waterbodem na de werkzaamheden weer wordt opgebouwd met het oorspronkelijke bodemmateriaal. Het thema 'bodem' is daarom niet verder beschreven in dit projectplan.

2.3.1 Effecten op scheepvaart

De sluiscomplexen bij Komwerderzand en Den Oever hebben als hoofdtaak het veilig doorlaten van de scheepvaart. De constructies die voor dit project worden geplaatst zullen dusdanig worden geplaatst en beveiligd, dat deze functie ongehinderd kan worden uitgevoerd.

Om te voorkomen dat schepen tegen de waterkering kunnen varen zijn reeds afmeerpalen geplaatst binnen de voorhavens van de sluiscomplexen. De constructies voor dit project worden zo gesitueerd, dat deze tussen de afmeerpalen en de waterkering komen te liggen. Het is daardoor onmogelijk voor schepen om de constructies te raken.

Een ander aandachtspunt ten aanzien van scheepvaart, is mogelijke dwarsstroming die ontstaat in de voorhavens vanuit de uitstroomvoorzieningen. Deze mag geen hinder veroorzaken voor scheepvaart. De grenswaarde voor de uitstroomsnelheid ligt op 0,3 meter per seconde. Omdat de snelheden direct na uittrading van de leiding

bij de zoutwaterafvoersystemen in extreme condities kunnen oplopen tot boven deze norm wordt de uitstroomopening dusdanig gesitueerd en vormgegeven dat geen sprake is van een hinderlijke dwarsstroming.

2.3.2 Effecten op afvoer van water

Een belangrijke rol van het IJsselmeer en de Afsluitdijk, is het afvoeren van water naar de Waddenzee. Door dit project ontstaan drie nieuwe waterstromen. De hoeveelheden die in zijn totaliteit wordt afgevoerd bedragen maximaal 90.000 m³/ week en zijn in essentie gelijk aan de extra hoeveelheid aan water die wordt ingelaten. In vergelijking met de afvoer- en spuidebieten van de sluisen zijn deze afvoeren verwaarloosbaar klein.

De leiding van de zoutwaterafvoersystemen wordt in de ondiepe delen ingegraven. Daarmee wordt het doorstroomoppervlakte van beide spuisluisen niet verkleind en heeft de constructie geen effect op de capaciteit van het spuien.

2.3.3 Recreatie en zwemwater

De Zuiderhaven in Den Oever, dat onderdeel is van het IJsselmeer, is aangewezen als zwemwatergebied [ref. 5]. De uitzwembak van de vispassage wordt in deze haven gesitueerd. De uitzwembak bestaat uit stalen damwanden die meer dan 2 meter boven het water uitsteken, daarmee is de constructie niet bereikbaar voor zwemmers.

In de Zuiderhaven komt ook recreatievaart voor. Met een bootje is het mogelijk om de uitzwembak te bereiken en mogelijk te betreden. Er worden mitigerende maatregelen genomen waarmee wordt gewaarborgd dat er geen gevaar optreedt voor recreanten.

De Zuiderhaven wordt in strenge winters gebruikt als ijsbaan. Wanneer de pomp van de vispassage continue aan zou staan heeft dit een beperkte stroming tot gevolg wat er toe zou kunnen leiden dat het ijs slechter zal dichtgroeien. De aanwezige pomp reguleert het waterpeil tijdens de vismigratieperiode en is automatisch bedienbaar. Desgewenst kan Rijkswaterstaat in strenge vorstperiodes er voor kiezen om de pomp tijdelijk uit te schakelen om zo het schaatsen op de Zuiderhaven niet te beïnvloeden.

2.3.4 Effecten op visserij

De beroepsvissers worden in de gelegenheid gesteld fuikenregels te plaatsen langs de Afsluitdijk. Voor het plaatsen van een fuikenregel langs de dijk dienen de vissers een vergunning bij het Ministerie van Economische Zaken aan te vragen. In de buurt van de locaties waar de werkzaamheden plaatsvinden bevinden zich fuiken. Rijkswaterstaat is in gesprek met de lokale vissers. Conform de vergunning dienen fuiken weggehaald te worden als ter plaatse van de fuiken werkzaamheden worden uitgevoerd. Zodra de definitieve planning en precieze locatie van de werkzaamheden bekend zijn zal overlegd worden met de vissers hoe hiermee om te gaan. Gestreefd wordt naar minimale hinder.

2.3.5 Effecten op natuur

Zoals in paragraaf 2.2.2. reeds is opgenomen zal met de uitvoering van de ingrepen een verbetering van de ecologische kwaliteit van het watersysteem, en het behalen van het GEP worden behaald.

Uit de Voortoets Natuurbeschermingswet [ref. 6] komt naar voren dat een significante verslechtering van de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'IJsselmeergebied', als gevolg van de maatregelen, met zekerheid kan worden uitgesloten. De doelen voor de aangewezen habitattypen en soorten komen niet in gevaar. Er hoeft geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet aangevraagd te worden voor de geplande maatregelen.

Meerdere soorten vogels vinden geschikte broedplaatsen in de omgeving van met name Den Oever en in mindere mate bij Kornwerderzand. Door de aanwezigheid van oevervegetatie (ter plaatse van de locatie van de vispassage Den Oever) zijn hier meerdere geschikte locaties voor (water)vogels om te broeden. Voor broedvogels die een andere broedhabitat hebben dan oevervegetatie is op de planlocaties geen geschikt broedhabitat. Het verstoren van broedvogels is in het kader van de Flora en faunawet (Ffw) niet toegestaan. Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van de broedende vogels in het plangebied is in principe niet mogelijk (broedseizoen: globaal 15 maart-15 juli¹). Er bestaat immers altijd een alternatief: werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn. De gedragscode van Rijkswaterstaat kan niet van toepassing worden verklaard op dit werk.

Om te voorkomen dat vogels voorafgaand aan, en tijdens, de werkzaamheden gaan broeden zal het plangebied voor het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden voor broedvogels, in dit geval door in een straal van 50 m rond de planlocatie voor de vispassage bij Den Oever de oevervegetatie voor het broedseizoen te verwijderen. Door te starten met de werkzaamheden voordat het broedseizoen begint, en aaneengesloten te werken, kan er ook tijdens het broedseizoen worden gewerkt. Op de overige locatie is geen oevervegetatie aanwezig.

Bij Den Oever zijn zowel de kleine modderkruiper als rivierdonderpad waargenomen in de directe nabijheid van de planlocatie. Bij Kornwerderzand is alleen rivierdonderpad waargenomen [ref. 7]. De aanwezigheid van de kleine modderkruiper (tabel 2-soort) en rivierdonderpad (tabel 2-soort) in het plangebied is op basis van de biotoepeisen niet uit te sluiten. De maatregelen kunnen als gevolg van de noodzakelijke beroering van de bodem een negatief effect hebben op deze soorten in de vorm van verstoring en/of het doden en verwonden van exemplaren. Hiervoor is een ontheffing in het kader van de Ffw aangevraagd.

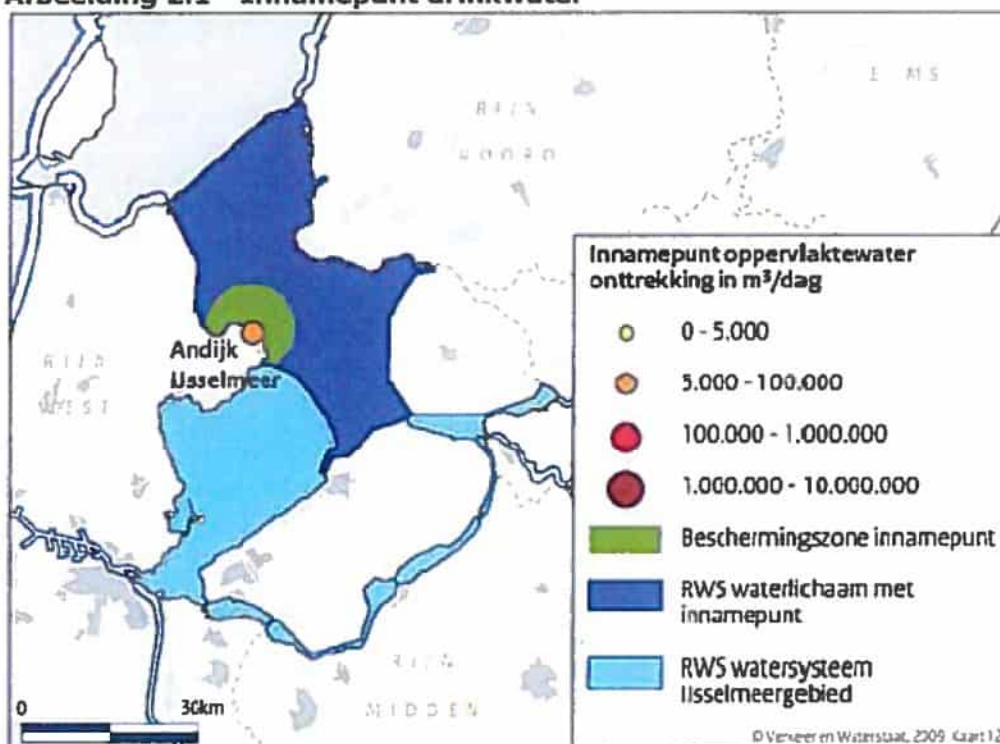
2.3.7 Effecten op drinkwater

¹ Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben.

Het meest dichtstbijzijnde drinkwaterinnamepunt ligt bij Andijk. Dit ligt op ruim 20 kilometer afstand van Den Oever, zie afbeelding 2.1. Gezien de afstand heeft de voorgenomen ingrepen geen invloed op het drinkwaterinnamepunt of de beschermingszone.

Gezien de beperkte afvoerdebieten van de constructies in verhouding met de inhoud van het IJsselmeer, heeft deze ingreep geen invloed op de functie van 'zoetwaterbuffer' die het IJsselmeer heeft.

Afbeelding 2.1 - Innamepunt drinkwater

[bron: fig. 3.4 van Brondocument Waterlichaam IJsselmeer, Rijkswaterstaat, herziene versie 2012]

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat door uitvoering van de werkzaamheden er geen aantasting plaatsvindt van de maatschappelijke functies van het watersysteem. Voor enkele functies is sprake van beperkte nadelige gevolgen. Hiervoor zijn voorzieningen meegenomen in het projectontwerp, die dit ongedaan maken, zie hoofdstuk 4.1.

2.4 Conclusie toetsing doelstellingen Waterwet

Gelet op de overwegingen in voorgaande paragrafen, kan worden geconcludeerd dat de uitvoering van dit plan in overeenstemming is met de doelstellingen van de Waterwet.

3. Uitvoeringsaspecten

3.1 Wijze van uitvoering

De werkzaamheden kunnen in een betrekkelijk korte periode worden uitgevoerd omdat gebruik wordt gemaakt van prefab materialen die relatief eenvoudig en snel te plaatsen zijn.

De kruising met de waterkering zal per object als eerste aangepakt worden. Om de waterkerende functie te behouden zal er tijdens de aanlegfase een tijdelijk waterkering worden geplaatst die de waterveiligheid ten tijde van de aanleg garandeert. Er wordt ingezet om de waterkering zo snel mogelijk weer in originele staat te herstellen.

Bij de vispassage wordt na voltooiing van de dijk kruising aan de leiding de inzwemopening bevestigd en zullen de damwanden van de uitzwembak worden geplaatst. Bij de zoutwaterafvoersystemen wordt na voltooiing van de dijk kruising een sleuf voor de afvoerleiding gegraven en de leiding vanaf de geleidedam aangevoerd. Als de leiding in zijn geheel op het water drijft zal hij, samen met de instroomconstructie worden afgezonken in de sleuf. In de voorhaven van de schutsluis zal vervolgens de uitstroomconstructie worden geplaatst.

Er zal grond worden ontgraven, bij afgraving van de geleidedammen en de sleuf waarin de leiding van de zoutwaterafvoersystemen worden gelegd. Deze zal grotendeels worden hergebruikt om de geleidedammen weer op te bouwen en de sleuf aan te vullen. Mogelijk dat beperkte hoeveelheden grond worden afgevoerd.

3.2 Randvoorwaarden aan de uitvoering

Omdat de uitvoering door middel van een Design en Construct contract op de markt is gezet, is de uitvoeringswijze ten tijde van de vaststelling van dit projectplan nog niet exact bekend. Wel zijn reeds de uitvoeringsrisico's en randvoorwaarden geïnventariseerd. De randvoorwaarden zijn als uitvoeringseisen opgenomen in het Design en Construct contract [ref. 8].

Bij de uitvoering dient in ieder geval voldaan te worden aan de volgende randvoorwaarden:

- De stabiliteit van de omliggende grond en constructies van de vispassage en zoutwaterafvoersystemen dient te allen tijde gewaarborgd te zijn.
- De waterkerende functie van de primaire waterkering dient gedurende de realisatie van de vispassage en zoutwaterafvoersystemen gehandhaafd te blijven.

Gedurende de realisatiefase moet zorg worden gedragen voor:

- Het niet nadelig beïnvloeden van de beschikbaarheid van bestaande objecten en systemen binnen de invloedssfeer van het Werk;
- Minimale hinder voor bediening, beheer en onderhoud van bestaande objecten en (sub)systemen;
- Minimale hinder en stremming voor de weggebruikers;
- Minimale hinder voor de scheepvaart;

- Minimale hinder voor de omgeving.
- De uitvoering dient buiten de periode van 1 september tot 15 april (spui- en stormseizoen) plaats te vinden.
- Scheepvaart dient de schutsluizen tijdens de uitvoering veilig in en uit te kunnen varen.
- Toegangswegen en erfpaden dienen voor gebruikers de bestaande beschikbaarheid te behouden.

Bij de uitvoering zal in ieder geval voldaan worden aan de zorgplicht zoals beschreven in artikel 6.15 van het Waterbesluit en de artikelen 6.8 en 6.9 van de Waterregeling.

3.3 Planologische inpassing

Zowel in Den Oever als in Komwerderzand zijn de bouwwerken (vispassage en zoutwaterafvoersystemen) niet inpasbaar binnen de vigerende bestemmingsplannen. Voor de uitvoering van het project wordt per gemeente een omgevingsvergunning afwijken van het bestemmingsplan aangevraagd (artikel 2.1, lid 1 sub c en artikel 2.12, lid 1 sub a onder 3 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)). Deze vergunningen moeten zijn verleend voor de uitvoering van de werkzaamheden.

3.3 Andere noodzakelijke vergunningen, andere relevante besluiten of meldingsplichtige handelingen

Naast dit projectplan Waterwet, zijn voor de realisatie verschillende vergunningen, meldingen en andere bestuursrechtelijke toestemmingen nodig:

- Omgevingsvergunning voor afwijken bestemmingsplan en bouwen, uitvoeren van werken, Bevoegd gezag zijn de gemeenten Súdwest Fryslân en Hollands Kroon;
- Watervergunning voor de permanente lozingen. Bevoegd gezag is Rijkswaterstaat;
- Ontheffing Flora- en faunawet. Bevoegd gezag is het Ministerie van Economische Zaken;
- Melding activiteitenbesluit (vispassage). Bevoegd gezag is gemeente Hollands Kroon;
- Melding tijdelijke lozing (kwantitatief en kwalitatief). Bevoegd gezag is Rijkswaterstaat;
- Vergunning permanente lozing (kwantitatief). Bevoegd gezag is Rijkswaterstaat;
- Ontheffing Scheepvaart. Bevoegd gezag is Rijkswaterstaat;
- Melding WION. Bevoegd gezag is Kadaster;
- Melding Bbk. Bevoegd gezagen zijn de gemeenten Sudwest Fryslân en Hollands Kroon en Rijkswaterstaat.

Met de betrokken bevoegde bestuursorganen is nauw contact over deze procedures.

De ingreep is niet genoemd in bijlage C of D van het Besluit mer. Het opstellen van een m.e.r.(beoordeling) is dan ook niet aan de orde.

3.4 Globale planning

Naar huidig inzicht moeten de drie objecten eind 2015 gerealiseerd zijn. De start van de uitvoering staat gepland voor april 2014. In het spui/stormseizoen, van 1 september 2014 tot 15 april 2015 zullen de werkzaamheden rond de waterkering worden stopgezet. Na 15 april 2015 zullen de werkzaamheden weer worden hervat.

De planning biedt voldoende ruimte om eventueel extra voorzieningen op te kunnen vangen, die als gevolg van bijvoorbeeld de vergunning- en ontheffingsprocedures getroffen dienen te worden.

3.5 Overige uitvoeringsaspecten

Kabels en leidingen

Er zijn een aantal knelpunten met aanwezige kabels en leidingen. Op verschillende plaatsen worden kabels en/of leidingen gekruist. Omdat de aan te leggen leidingen dermate diep liggen is geen raakvlak met bestaande kabels en leidingen. Wel zullen tijdens de uitvoering tijdelijke maatregelen genomen moeten worden om de kabels te handhaven en zullen de graafwerkzaamheden conform CROW 250 "Richtlijn zorgvuldig graafproces" [ref. 9] uitgevoerd worden.

Niet-gesprongen Conventionele explosieven (CE's)

Middels een Project Risico Analyse [ref. 10] is de aanwezigheid van conventionele explosieven onderzocht. Uit de analyse is gebleken dat alle locaties verdacht zijn op geschutmunitie.

Voor de uitvoering van het grondwerk betekent dit dus dat er een raakvlak is met de mogelijke aanwezigheid van CE's. De uitvoerende aannemer dient conform de WSCS-OCE te handelen om daarmee te voldoen aan de eisen welke worden gesteld aan het opsporingsproces, aan de organisatie en het management van het opsporingsbedrijf en de deskundigheid van personeel.

Archeologie

Rijkswaterstaat zal een archeologieplan op laten stellen, conform de "Rijkswaterstaat Brede Afspraak Archeologie" [ref. 10]. Daarmee wordt een beheerste omgang met eventuele archeologische waarden gewaarborgd.

3.6 Beheer en onderhoud

Omdat geen aanpassingen van het profiel van het dijklichaam / geleidedam, worden gedaan (en de aanwezige taludbescherming wordt hersteld) kan het bestaande beheer aan de geleidedam gehandhaafd blijven.

3.7 Calamiteiten of ongewoon voorval

Rijkswaterstaat stelt alle directe belanghebbenden onmiddellijk op de hoogte van het voorval en de maatregelen die getroffen worden om de nadelige gevolgen te beperken. Rijkswaterstaat houdt een logboek bij van alle ongewone voorvallen en calamiteiten.

4. Beschrijving van voorzieningen gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen

4.1 Voorzieningen gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen

Onderstaande voorzieningen zijn meegenomen in het projectontwerp.

Tijdelijke waterkering tijdens de aanlegfase

Om de constructies aan te kunnen leggen zal de primaire waterkering in de aanlegfase tijdelijk "open" moeten worden gemaakt. Om de waterkerende functie te behouden zal er tijdens de aanlegfase een tijdelijk waterkering worden geplaatst die de waterveiligheid ten tijde van de aanleg garandeert.

Maatregelen t.b.v. niet betreden van de uitzwembak

Door de damwanden "onaantrekkelijk" te maken om te betreden, bijvoorbeeld door geen deksloof toe te passen zodat er geen oppervlakte is om over te lopen, wordt het voor mensen oninteressant om de constructie te betreden. Tevens zal de pomp worden afgeschermd om onveilige situaties te voorkomen. Rijkswaterstaat zal rondom de uitzwembak betonning aanbrengen dat een verbod instelt om rond de uitzwembak te varen.

Vispassage tijdens vorst uitschakelen t.b.v. schaatsen

De aanwezige pomp reguleert het waterpeil tijdens de vismigratieperiode en is automatisch bedienbaar vanuit de beheerderslocatie bij de spuisluizen. Desgewenst kan Rijkswaterstaat in strenge vorstperiodes er voor kiezen om de pomp tijdelijk uit te schakelen om zo het schaatsen op de Zuiderhaven niet te beïnvloeden.

Monitoring op en automatische sluiting bij zoutintreding

Als de vispassage functioneert, zal deze een open verbinding vormen tussen IJsselmeer en Waddenzee. Omdat er sprake is van een continue waterstroom naar de Waddenzee zou zoutindringing niet op kunnen treden. Om dit te kunnen monitoren, zal een meetsysteem worden aangelegd dat de stroomrichting van het water in de uitzwembak registreert. Als geregistreerd wordt dat de stromingsrichting van Waddenzee naar IJsselmeer is, zal de afsluiter van de vispassage automatisch worden gesloten.

Bereikbaarheid

Tijdens de aanleg van de constructies zullen maatregelen worden genomen om de bereikbaarheid van onder andere de sluiscomplexen, de KNRM en het Kazemattenmuseum te waarborgen.

4.2 Compensatie en financieel nadeel

Voor eventueel financieel nadeel dat onverhoopt ontstaat als gevolg van de rechtmatige uitvoering van het projectplan kan een benadeelde een verzoek om schadevergoeding indienen als bedoeld in artikel 7.14 van de Waterwet. Dit artikel bepaalt dat aan degene die als gevolg van de rechtmatige uitoefening van een taak of bevoegdheid in het kader van het waterbeheer schade lijdt of zal lijden, op zijn verzoek door het betrokken bestuursorgaan

een vergoeding wordt toegekend, voor zover de schade redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven en voor zover de vergoeding niet of niet voldoende anderszins is verzekerd.

Datum
september 2013

Het verzoek tot vergoeding van de schade dient een motivering en een onderbouwing van de hoogte van de gevraagde schadevergoeding te bevatten.

Geen beroep op de regeling van artikel 7.14 Waterwet staat open ten aanzien van bouwschade die door onrechtmatig handelen is veroorzaakt.

5. Procedure

Datum
september 2013

Dit besluit is tot stand gekomen met toepassing van procedureregels in de Algemene wet bestuursrecht, namelijk afdeling 3.4 van de wet.

Het projectplan op grond van artikel 5.4, lid 1 van de Waterwet is genoemd in de bijlage bij art. 1.1 van de Crisis- en Herstelwet, zodat de bepalingen in hoofdstuk 1, afdeling 2 van de Crisis- en Herstelwet hierop van toepassing zijn.

Het ontwerp- besluit wordt gedurende zes weken ter inzage gelegd. Tijdens deze periode kan iedereen zienswijzen indienen.

Met inachtneming van de zienswijzen wordt het definitieve besluit vastgesteld.

6. Zienswijzen (eventueel in definitief projectplan)

[P.M.]

Datum
september 2013

7. Contactpersoon uitvoering

Datum
september 2013

[REDACTED]

Rijkswaterstaat Midden Nederland
Zuiderwagenplein 2 | 8224 AD Lelystad
Postbus 600 | 8200 AP Lelystad

[REDACTED]

Datum
september 2013

Ondertekening
DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU
namens deze,
DE DIRECTEUR NETWERK MANAGEMENT,

dhr. drs. Y.J. Heijman

Datum
september 2013

MEDEDELINGEN

Datum
september 2013

Voor meer informatie over dit ontwerpbesluit kunt u terecht bij de in dit besluit genoemde contactpersoon. De contactpersoon kan uw vragen beantwoorden en het besluit met u doornemen.

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kan een ieder, gedurende een periode van zes weken vanaf de dag waarop de ontwerpbesluit ter inzage is gelegd, schriftelijk of mondeling zijn zienswijze over de ontwerpvergunning naar voren brengen. Een zienswijze moet worden gericht aan:

Rijkswaterstaat Midden Nederland
Afdeling Werkenpakket
Zuiderwagenplein 2 | 8224 AD Lelystad
Postbus 600 | 8200 AP Lelystad
0320-298525

Referentielijst

Datum
september 2013

1. TAW (2003), Leidraad Kunstwerken, mei 2003;
2. Rijkswaterstaat (2007), Voorschrift Toetsen op Veiligheid Primaire Waterkeringen, september 2007;
3. Rijkswaterstaat (2009), Programma Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2010-2015, december 2009;
4. Rijkswaterstaat (2012), Brondocument waterlichaam IJsselmeer: doelen en maatregelen Rijkswateren 2009. Herziene versie 2012;
5. http://www.helpdeskwater.nl/publish/pages/27469/rijkswaterstaat_zwemwaterlocaties_2012.pdf;
6. Witteveen+Bos (2013) Voortoets Natuurbeschermingswet, september 2013;
7. Witteveen+Bos (2013) Flora- en faunawettoets, juli 2013;
8. Rijkswaterstaat (2012), Vraagspecificatie Het ontwerpen en uitvoeren van een vispassage en zoutwaterafvoersystemen in de Afsluitdijk Rijkswaterstaat, november 2012;
9. CROW (2012), CROW 250 "Richtlijn zorgvuldig graafproces", januari 2012;
10. Van de Herik (2013), Project Risico Analyse Conventionele Explosieven, juli 2013;
11. Rijkswaterstaat (2011), Rijkswaterstaat Brede Afspraak Archeologie, april 2011.

Bijlagen

Datum
september 2013

1. Overzichtstekening

2. Ontwerptekeningen

Ontwerptekening Vispassage Den Oever

Ontwerptekening Zoutwaterafvoersysteem Den Oever

Ontwerptekening Zoutwaterafvoersysteem Kornwerderzand

Datum
september 2013

